

Mircea Dinutz

O PERSPECTIVĂ GENEROASĂ ASUPRA ARGOULUI*

Găsim într-un *Dicționar de științe ale limbii*, apărut la Editura „Nemira”, în 2005, sub semnătura Angelei Bidu-Vrânceanu, următoarele delimitări ale conceptului de argou: „Limbaj codificat, înțeles numai de inițiați. Este utilizat de grupuri sociale relativ închise, care se opun conveniențelor (elevi, studenți, soldați, pușcăriași), grupuri care vor să se delimiteze de alți vorbitori”, adică tocmai ceea ce știam cu toții că ar fi argoul, așa cum a fost pus în circulație. Nu știu dacă Miorița Baciú Got a pus la îndoială acest adevăr în punctul de plecare sau, mai degrabă, lucrurile au căpătat o altă fizionomie pe măsură ce înainta investigația. Cert este că rezultatele obținute sunt cu adevărat interesante și merită din plin atenția specialiștilor care ar avea destule motive să privească cu toată seriozitatea un atare punct de vedere, chiar dacă de la susținerea tezei de doctorat pe această temă, sub îndrumarea regretatului profesor Romulus Todoran, au trecut aproape trei decenii și unele observații ar fi trebuit să fie puse în acord cu cercetările în domeniu din ultimii ani.

Într-un *Cuvânt-înainte*, profesorul universitar dr. Mircea Borcilă de la Universitatea din Cluj-Napoca, autorul unor remarcabile studii de stilistică, poetică și semiotică, apreciază *Argoul românesc* (2006) sub semnătura Mioritei Baciú Got pentru că propune „o abordare multidisciplinară a fenomenului argotic” într-o viziune integralizatoare, generoasă și aplicată, atât în plan teoretic, cât și în plan practic. Autoarea însăși își anunță intențiile polemice în *Introducere*, când respinge ca inoportune punctele de vedere ale Valeriei Guțu-Romalo (*Corectitudine și greșeală*, 1972) și ale Elenei Slave (*Limbajele profesionale, argourile, jargoanele*, 1972), care împingeau argoul spre periferia limbii, având cel mult caracter de „licență lingvistică”.

Miorița Baciú Got, în acord cu obiectivele anunțate încă din titlu, își fixează câteva repere teoretice, în jurul cărora glosează cu aleasă competență, precizând, distanțându-se, nuanțând ori de câte ori se impune, după care trece la explorarea atentă și riguroasă a fenomenului argotic românesc, delimitat în timp și spațiu, evoluat în toate componentele și la toate nivelurile sale de manifestare. Având asemenea obiective, precizează încă de la început că fenomenul argotic, nu neapărat autohton, este strâns legat de dimensiunea socială, că este vorba despre o activitate liberă și creatoare, că reprezintă „expresia vorbitorilor care ajung la o conștiință comună și la sentimentul unui destin solidar”, un „joc” al limbii și gândirii diferitelor categorii de vorbitori ce caută să comunice *afectiv*, în primul rând, investind cuvintele și grupările de

cuvinte cu o expresivitate sporită, născută din nevoia permanentă a vorbitorilor de a inova, de a se primumi la nivelul expresiei.

E momentul să observăm capacitatea autoarei de a stăpâni un material lexical imens, dar și instrumentarul necesar unei duble operații (de analiză și sinteză) printr-o disciplină intelectuală concretizată printr-o rigoare exemplară, într-o fericită întâlnire între intuiție și metodă. Cu asemenea ținte ambițioase, autoarea și-a structurat cartea în două secțiuni: prima, ce cuprinde „un corpus de premise teoretice minimale, necesare abordării fenomenului investigat”, ceea ce-i asigură o bază teoretică fecundă pentru abordarea argoului românesc, pentru ca în cea de-a doua secțiune, ajunsă la partea practică, să studieze modul în care se formează termenii argotici, rațiunea lor de a exista, modul de manifestare și funcțiile lor fundamentale.

Respingând ideea că *argoul* e un limbaj ezoteric, limitat la grupuri sociale închise sau că ar fi „licență lingvistică”, cum susține Valeria Guțu-Romalo, că ar fi un aspect periferic al limbii, pe cale de dispariție, cum susținea Elena Slave, autoarea acestui studiu avansează și argumentează ideea, foarte precis articulată, conform căreia ARGOUL este un „limbaj de conotație”, dinamic și viguros, capabil să se înnoiască „ad infinitum”, un veritabil STIL ARTISTIC ce oferă o sursă practic inepuizabilă de alimentare a vocabularului unei limbi, conferind acestuia culoare, savoare, plasticitate. Convinsă că *limbajul argotic*, aflat într-o continuă mișcare creatoare, poate să fie inventariat și descris, își exprimă speranța că vom reuși – până la urmă – să elaborăm un dicționar al cuvintelor de argou, în genul celor pe care le au francezii încă de acum patru-cinci decenii: G. Sandry și M. Carrère – *Dicționar de argou modern* (1953) și G. Esnault *Dicționarul istoric al argoului francez* (1965). Acesta pare să fie unul din scopurile mărturisite ale prezentei apariții editoriale.

Pentru a-și putea proba afirmațiile, autoarea alege, deloc întâmplător, *Groapa* lui Eugen Barbu, ce beneficiază de o foarte atentă investigație. *Argoul barbian*, semn al libertății de gândire și expresie, este înțeles – în egală măsură – ca instrument de comunicare și caracterizare a personajelor din „groapa” Cuțaridei, cât și ca formă de expresie a creației literare în textul narativ. Evident, în literatura cultă, *argoul* este rodul unei filtrări lucide, rodul unei atente evaluări artistice, cu efecte scontate în planul receptării. Este de luat în seamă pronosticul autoarei care apreciază că, pe măsură ce va trece timpul, vor dispărea diferențele la vedere dintre *limbajul artistic* și *cel argotic* și că, la un moment dat, termenii argotici vor pătrunde masiv în limba literară, înprospătând-o și revigorând-o.

Miorița Baciú Got face delimitările necesare între componentele limbii, subliniind relațiile subtile și fertile

* Miorița Baciú Got, *Argoul românesc. Abatere de la normă și expresivitate*, Editura „Corint”, București, 2006

între acestea, cu observațiile și argumentele – cele mai pertinente, cu exemple probatoare, ținând cont – înainte de orice – de cota expresivității. Ori de câte ori crede că e necesar, autoarea cercetează și, dacă e cazul, polemizează cu unele puncte de vedere ce se cer re-considerate și neconforme, în opinia sa, adevărului științific. Spre exemplu, pune sub semnul întrebării existența *argoului studentesc*, arătând că – în realitate – e vorba doar de un limbaj tehnic din care *argoul*, eventual, își selectează termenii. Dar, indiferent de zona de unde se alimentează sau de procedeele de împrăștiere a limbajului argotic, *funcția estetică* a acestuia din urmă se întrepătrunde cu *funcția de expresie* și *cea de comunicare*.

În altă parte, demonstrează – cu exemple edificatoare – răspândirea rapidă a termenilor argotici de la o limbă la alta, precizând că *argoul internațional* se bazează, în esență, pe elemente nonargotice. Ideea că termenii de origine țigănească ar deține supremația este cel puțin o exagerare, cu toate că autoarea nu contestă că ar avea – în argoul autohton – o poziție privilegiată. Pe ansamblu însă, atrage atenția marea diversitate etimologică a termenilor argotici (latină, franceză, rusă, germană, italiană), cu observația că *neologismele* vin, cu deosebire, din zona limbajului tehnico-științific.

Limbajul argotic preferă, în modul său de formare, alunecările de sens, motiv pentru care *metafora* se află la mare cinste, dar și deformările de semnificanță. Între modalitățile de *argotizare*, derivarea cu sufixe, etimologia populară, elipsa și contaminarea – din motive diferite – par a fi cele mai productive. Evident, *contextul* (fonetic, lexical, socio-cultural) joacă un rol esențial în precizarea semnificației și a nuanței particulare a acesteia. Nu în ultimul rând, *ordinea cuvintelor* joacă un rol important în sporirea expresivității. Nici un aspect nu-i scapă autoarei: intonația, accentul, expresivitatea fonetică sau – la nivelul contextului – sinonimia, polisemia, eufemismul, aluzia și parodia.

Avem în față o carte ambițioasă, a cărei arhitectură sistemică și temeinică pune în valoare o demonstrație lucidă și echilibrată a modului cum se edifică fenomenul

Crizanteme

argotic, văzut în multiplele sale relații cu sociologia, psihologia, lingvistica generală, semantica, stilistica, poetica, într-o viziune totalizatoare, cu perspectiva unei lucrări lexicografice mai mult decât necesare: „Chiar dacă sensul unor termeni argotici este vag și fluid, în continuă transformare [...], dicționarele pot conferi cuvintelor argotice o fixitate relativă“ (p. 125). Cu adevărat, studiul Mioritei Baciuc este, neîndoios, o contribuție substanțială la studierea *argoului*, cu perspectiva unor explorări niciodată exhaustive a fenomenului în anii ce vin.

Florentin Popescu

COINCIDENȚA CARE SPOREȘTE... AUDIENȚA*

Un scriitor cu mare audiență la public în urmă cu câteva decenii, Alecu Ivan Ghilia îmi aduce, cum scrie în autograful de pe cel mai nou volum al său, *provocarea Moștenirii mătușii Tamara* și mă întrebă dacă „voi avea curajul să-i înfrunt pe confracții structurați pe «alte moșteniri», dând «certificat de existență alergătorului de cursă

lungă»“ și cu un umor puțin amar adaugă „Vom trăi încă un secol și vom afla“.

În ce privește „înfruntarea confracțiilor“, vreau să-l asigur pe distinsul romancier că nu mi-am pus și nu-mi pun problema asta în cazul domniei sale, cum nu mi-o pun nici în alte cazuri. Eu văd o cronică sau o recenzie ca pe un gest firesc, individual și nu le raportez numai-decât la context, întrucât nu cred că am dat dovadă, cel puțin până acum, de afiliere la vreun grup de interese sau la ceea ce mulți colegi nu se sfiesc să numească

* Alecu Ivan Ghilia, *Moștenirea mătușii Tamara*, Editura „Junimea“, Iași, 2006